

Hvor boede de?

(Af Jesper Ratjen, formand)

En af de spændende ting ved slægtsforskning er, at man kommer rundt i landet (mere eller mindre) og bliver præsenteret for adskilligt, man ikke kendte til i forvejen – og som man nu må interessere sig for og få nærmere kendskab til.

Blandt andet: **Hvor i sognet boede familien – sådan mere præcist?**

Oplysning om bopæl har vi typisk fra folketællingerne, som oplyser om bopælsogn og by/landsby.

Folketællingernes bopælsoplysninger

I Folketællingerne 1787 og 1801 opdeles befolkningen familievist med fortløbende nummerering inden for hver landsby. Fra 1834 sker opdelingen husstandsvis: Et Hus; En Gård evt. med tilføjelse af husets eller gårdens navn, hvis det har et sådant. Først fra folketællingen 1901 anføres et matrikelnummer, som er en unik stedsbetegnelse.

Matriklen af 1844 er stadig gældende

Matrikuleringen i Danmark blev påbegyndt omk. 1804 og afsluttet i 1844 med en afgrænsning og nummerering af ejendomsparcellerne. Disse matrikelnumre er stadig gældende, men med en fortløbende alfabetisk tilføjelse ved senere udstykninger. Derfor kan vi bruge de nugældende matrikelnumre.

De på parcellerne stående bygninger havde ingen betydning for matrikuleringen, men da en del af de første matrikelkort (original 1 - kort) blev baseret på ældre udskiftningskort fra slutningen af 1700-årene, hvor bygningerne var indtegnede, kan disse ældre bygninger ses overført til nyere matrikelkort selv om der var sket ændringer med bygningerne.

Ejernavne på de ældste matrikelkort

Det vi kan udnytte er, at i de hyppige tilfælde, hvor de ældre udskiftningskort blev anvendt, er ejernes navne påført de enkelte parceller. Dvs.. at vi kan finde ejernavne fra slutningen af 1700-årene til begyndelsen af 1800-årene skrevet på kortet.

En smedefamilie i Kertinge

Søren Hansen var husmandssøn, født 1765 i Ladby, Kølstrup sogn, Bjerge herred, Odense amt. Ved folketællingen 1801 står han som selvejerhusmand med 6 skp. hartkorn og smed i Kiertinge. - ligeledes i Kølstrup sogn. Husstanden består af hans kone og 2 børn samt svigermoderen, som *Nyder Ophold af Stedet*. Yderligere 5 børn kom til inden Søren Hansen døde i 1814, 48 1/2 år gammel.

Enken, som var 10 år yngre, giftede sig året efter med ungarl **Rasmus Povelsen**, 32 år. Han var sikkert den "Karl, som har forestaaet hendes Smedie i Vinter"? Rasmus Povelsen bliver den nye smedemester i Kiertinge og dermed det 4. led i en kæde, idet han efterfulgte *Søren Hansen* (1765-1814), som havde efterfulgt sin svigerfar, *Hans Jacobsen* (1742-1797) og dennes far, *Jacob Jonassen* (1714-1770) som smede i Kiertinge.

Rasmus Povelsen forlod i slutningen af 1830erne smedehåndværket til fordel for jordens dyrkning, men havde forinden oplært sine 2 stedsønner *Jacob Sørensen*, som flyttede til Munkebo og blev smed der og *Lars Sørensen* som fortsatte som smed i Kiertinge. I 1870 var Lars Sørensen gået på aftægt og en nevø fra Munkebo, *Rasmus Jacobsen*, som var ankommet i 1866, havde taget over som smed i Kiertinge og afløstes siden af sin søn, Henrik Jacobsen, som døde i 1934.

Hvor lå den smedie i Kertinge, hvor 7 generationer af smede har haft deres virke?

Da matrikelnumre, som nævnt, først optræder på folketællingerne fra 1901, må vi prøve, om det ældste matrikelkort fra begyndelsen af 1800-årene har påskrift af ejernavne.

Historiske kort på nettet

Ældre kort – både matrikelkort (ejendomsgrænser) og topografiske kort ("landkort") – finder vi på Geodatastyrelsens side: "Historiske kort på nettet": <https://hkpn.gst.dk/> [Virker godt på Google Chrome]

I menubjælken øverst på siden kan vælges forskellige korttyper. Bl.a. Matrikelkort og Topografiske kort. Vi lægger ud med matrikelkort og søger via "Ejerlav" og skriver Kertinge i søgefeltet og får muligheden for at bekræfte: "Kertinge By, Kølstrup".

4 valgbare muligheder dukker op: Matrikelkort som tilsammen dækker perioden 1809 - 1990.

Vi er interesserede i det ældste kort – "Original 1 - kortet" med gyldighed 1809 - 1859. Tryk på Vis Brug luppene + eller - til at tegne omrids om det, som ønskes forstørret eller formindsket. Den fire-sidede pil skal vælges, hvis man ønsker at flytte rundt på kortbilledet.

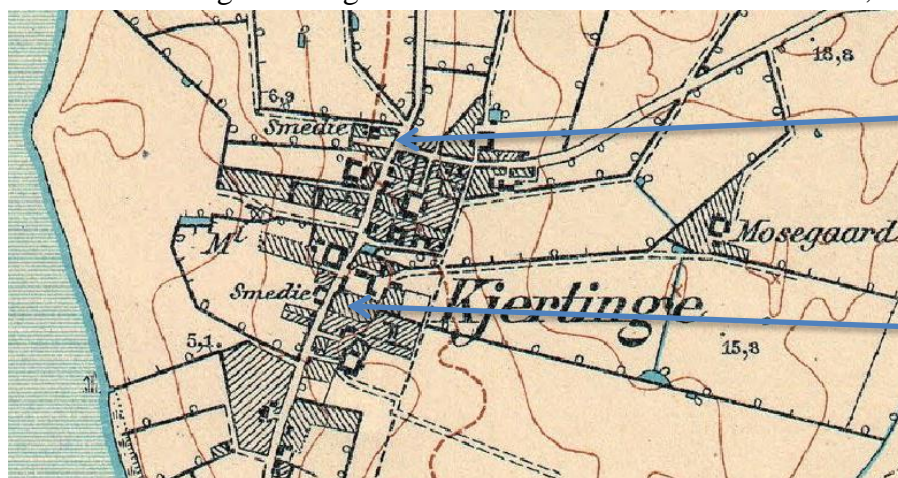
Udsnit af matrikelkort Kertinge "Original 1 kort" 1809 -1859

Søren Hansens
/ Rasmus Povelsens
smedie og jord-
tilliggende.
Matr. 29

Vej fra Ladby

Vi finder ud for den nordvestre del af Kertinge by, på matrikel No 29: ~~Søren Hansen~~ 's overstregede navn erstattet af Rasmus P..... . Det er dem vi søger! Her har smedien formentlig ligget ud til vejen for enden af matriklens smalle tarm – skråt over for udmundingen af vejen fra Ladby. En central beliggenhed for en smedie!

Kan vi finde stedet på et nyere topografisk kort? På hkpn-siden vælger vi: "Topografiske kort - landsdækkende" og søger via: "Kort/ stednavn". Klik på det lille grønne Danmarks-kort. Der dukker et tilfældigt kortudsnit op med et søgefelt til stednavn. Skriv "Kertinge" i søgefeltet. Bekræft valgmuligheden: "Kertinge (by i Kerteminde)". Der fremkommer nu en rude med et (blegt) kortudsnit omfattende Kertinge. Et klik i kortbilledet sætter en kortnål og fremkalder en aktiv knap: Søg. Der fremkommer nu en fejlmelding. Ignorer den og tryk OK. – Så vises den ønskede liste over kortblade i udvalg. Vi vælger det ældste målebordsblad 1863-1916, udgivet 1918. Tryk Vis

Smedien ligger
som forventet.
I 1916 var
Henrik Jacobsen
smedemester her.

I 1911 og 1916
var også en smed
Hans Hansen i
Kertinge

Udsnit af Generalstabskort 3517 Kerteminde. Målt 1863, rettet 1916. Udg. 1918

Er vi nu færdige? Er der ikke mere, vi kan finde ud af?

Jo! Vi kan se om der findes et billede / foto af smedien i Kertinge. Måske eksisterer den endnu?

Billedsøgning på arkiv.dk

Et lokalhistorisk arkiv må være stedet at søge. Det gør vi på www.arkiv.dk, som er linket til arkivernes beholdning af arkivalier – i det omfang, de har nået at lægge det ind.

På arkiv.dk søger vi: *Smedje i Kertinge* – og får 8 resultater. Alle fra »Kølstrup Sogns Lokalhistoriske Arkiv« : 3 fotos af smedien og et af smedemester Rasmus Jakobsen (Whauw!)

Kertinge smedie fotograferet ca 1948

Af de ledsagende fyldige oplysninger erfares, at smedehuset i 1995 for længst er revet ned, at vejen i forgrunden er vejen ned til Fredensgård og at smedien ca. lå ud for, hvad der i dag er Kertinge Bygade nr. 2

Det var, hvad vi ville finde ud af: Vi véd nu, hvor smedien lå og at den forlængst er revet ned!

Det bedste er dog: Portrættet af smedemester Rasmus Jakobsen, Kertinge

[arkiv](#) Smedemester, Rasmus Jakobsen, Kertinge..

– Og arkivet leverer i tilgift fyldige personalhistoriske oplysninger:

Rasmus Jakobsen var født i Munkebo 18/2 1842. Efter at han var udlært, kom han til Kertinge som svend, Nogle år efter købte han smedien. Forinden var han blevet gift med Julie Bentsine Bentson som tjente på Ulriksholm, Julie døde den 21/6 1912.

I 1916 overtog sønnen Henrik smedien. Rasmus Jakobsen døde d. 30/6 1924

Arkivet bemærkede ikke, at Rasmus Jakobsen købte smedien af sin farbror Lars Sørensen og at Rasmus Jakobsen var storebror til hjulmandens kone, Anne Kirstine Jacobsen, på Rynkeby Mark.

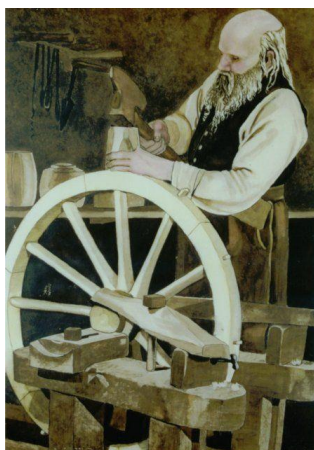
Hjulmand/Karetmager H. J. Pedersen i Rynkeby havde nok at bestille

Fyens Stiftstidende 15. juni 1875

(En søgning på mediestream med søgeordene: *Karetmager Rynkeby* gav bl.a. henvisning til denne annonce)

Hans Jørgen Pedersen (født 1842) var fæstehusmandssøn fra »Højkildehus« på Rynkeby Mark. Efter en læretid i Nyborg vendte han i 1868 tilbage til sine forældre på Rynkeby Mark, giftede sig med Anne Kirstine Jacobsen (f.1847) fra Munkebo. Hun var kommet til hans forældre i Rynkeby som tjenestepige en månedstid forinden. Parret blev boende her hos gommens forældre, hvor H.J. Pedersen etablerede et hjulmand-/karetmagerværksted. De fik 8 børn.

Hjulmand / Karetmager

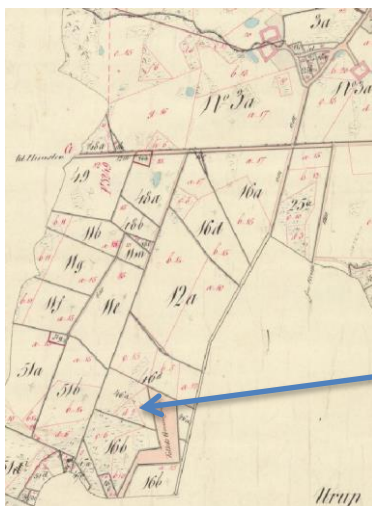
[Anne Fjeldvig fec. Vingsted hist. værksted]

Købte til selveje i 1876

Da Hans Jørgen Pedersens mor døde i 1875, ønskede faderen, som havde drevet landbrug på sit fæstehusmandssted at gå på aftægt. Skøde- og panteprotokollen for Bjerger -Åsum herreder viser, at Hans Jørgen Pedersen i marts 1876 købte husmandsstedet Rynkeby matr.nr.46 til selveje af ejeren grev Danneskjold-Samsøe på Ulriksholm og straks fik den udstykket i 46 a og b og frasolgte landbrugsdelen matr. 46b til nabogårdejeren og faderen fik sin aftægtskontrakt.

Hvor lå matr. 46a, Rynkeby med hjulmand-/karetmagerværkstedet?

Når vi kender matrikelnummeret, kan vi gå direkte til sagen, som tidligere vist *Matrikelkortet* og *det topografiske kort*.

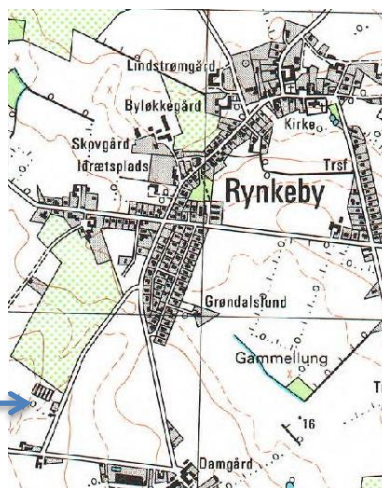
Matr. no. 46a

Udsnit af Matr. kort Rynkeby 1870-1886

Kan vi finde ejendommen på et topografisk kort?

Kortblad 1884

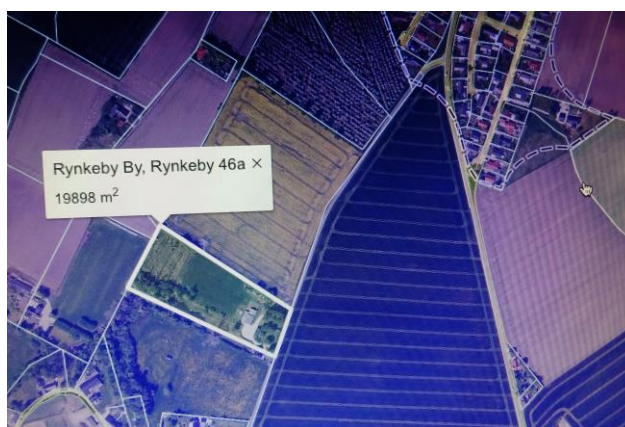
Kortblad 1982

Ja! Med Geodatastyrelsens "Historiske kort på nettet" [hkpn.gst.dk] og valg af Topografiske kort - landsdækkende og "Rynkeby" i stedsnavn-søgningen, vælger vi henholdsvis et "Målebordsblad" fra 1884 og et 4-cm kort fra 1982 og konstaterer, at der ligger en et hus på den pågældende lokalitet.

Kan vi tage til Rynkeby og se hjulmands-familiens tidligere bopæl?

På krak.dk vælger vi "kort" og "Rynkeby, Kerteminde".

På det kort der fremkommer, kan vi finde nogle huse på den lokalitet. I menu-boksen i øverste højre hjørne vælges Matrikler – og et blånende Luftfoto med matrikelgrænser fremkommer. Ved et klik på den formodede ejendom fremkalder et skilt med oplysning om matrikelnummeret.

Krak. - Kort. - Rynkeby - Matrikel

Er det hjulmandens oprindelige hus, som stadig ligger der?

Din genvej til ejendomsdata

Vi går ind på OIS [Den Offentlige Informations Server] – ois.dk

Der er forskellige indgangsmuligheder. Da vi kender matrikelnumret, men endnu ikke adressen, vælger vi matrikelindgangen. Kommune: Kerteminde; Ejerlav: Rynkeby; Matr. nr. 46a.

(I søgefelterne må du endelig kun skrive de første to-tre bogstaver i f.eks. Kommunensnavnet eller Adressen. Systemet vil selv komme med forslag, som du skal vælge blandt)

Når oplysningerne for den valgte ejendom dukker op, er der flere valgmuligheder. Vi vælger: BBR-oplysninger på Bygning 1 – Dalsgyden 46 og ser, at det er "Stuehus til Landbrugsejendom", Opført 1925 og Om- / til-bygget 1975. – **Så: Nej!** Det er ikke hjulmandens hus, som stadig ligger der.

Med adressen: Dalsgyden 46, Rynkeby, 5550 Langeskov, kan man prøve at se om Google Street View har været derude, men da det ikke er det oprindelige hus, der ligger der, kan det have begrænset interesse.